Ýëó™I...|™øÅ§IÅÐI$...ÌZ V>

గాంధీ ప్రవేశం స్వాతంత్ర్య సమరంలో గుణాత్మక మార్పులను తీసుకు వచ్చింది. వలస పాలకులకు వ్యతిరేకంగా కొత్త వర్గాలను తెర మీదకు తీసుకువచ్చింది. జాతిని ఏకం చేసింది. గాంధీ 1915లో దక్షిణాఫ్రికా నుంచి భారత్‌కు తిరిగివచ్చింది మొదలు జనంలో మమేకమయ్యారు. మానవహక్కులను హరించేవిధంగా రౌలత్ కమిటీ చేసిన సూచనలను వ్యతిరేకిస్తూ ఏప్రిల్ 6, 1919ను జాతీయ నిరసన దినంగా ప్రకటించారు. ఆ నేపథ్యంలో సత్యపాల్, లజపతిరాయ్, సైపుద్దీన్ కిచ్లూలు అదృశ్యమయ్యారు. అందుకు బ్రిటిషర్లే కారణమని పంజాబీలు భావించారు. దీంతో అల్లర్లు మొదలయ్యాయి. శాంతి భద్రతల పరిరక్షణ కోసం నియమితుడైన జనరల్ డయ్యర్ క్రూరంగా వ్యవహరించారు. అతడి ప్రవర్తనపై నిరసన తెలియజేసే సమయంలో ఏప్రిల్ 13, 1919న జలియన్ వాలాబాగ్‌లో భీతావహ హత్యాకాండ జరిగింది. ఈ పరిణామాలన్నీ గాంధీజీ సంకల్పాన్ని దృఢతరం చేశాయి. ప్రపంచ ముస్లింలకు ప్రతినిధి అయిన ఖలీఫా వ్యవస్థను రద్దు చేస్తూ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం జారీచేసిన తీర్మానంపై భారత్‌లో నిరసన జ్వాల ఎగిసింది. అలీ సోదరుల నేతృత్వంలో ఖిలాఫత్ కమిటీ ఏర్పాటైంది. భారత్‌లో ఖిలాఫత్ ఉద్యమానికి గాంధీజీ తన సంపూర్ణ మద్దతు ప్రకటించి ముస్లింలకు అభిమానపాత్రుడయ్యారు. 1920లో కలకత్తా కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ సమావేశంలో సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమ నాయకుడిగా గాంధీజీని ఎన్నుకున్నారు. దేశవ్యాప్తంగా విదేశీ వస్తువుల సంపూర్ణ బహిష్కరణ, పన్నుల నిరాకరణ అమలైంది. కాంగ్రెస్ సామాజిక పరిధి గణనీయంగా విస్తరించింది. 1922 ఫిబ్రవరిలో గోరఖ్ పూర్ సమీపంలోని చౌరీచౌరాలో హింస చెలరేగడంతో –గాంధీజీ హఠాత్తుగా ఉద్యమాన్ని నిలిపివేశారు. ఉద్యమానికి మద్దతు పలికిన అలీ సోదరులు – తమను మాట మాత్రం కూడా సంప్రదించకుండా దాన్ని రద్దు చేయడంతో గాంధీపై అసంతృప్తి వ్యక్తం చేశారు. మరోవైపు ఉద్యమ బహిష్కరణ అనంతరం పరిస్థితులు– కాంగ్రెస్ పార్టీలోనే గాంధీజీకి వ్యతిరేకంగా మోతిలాల్ నెహ్రూ నేతృత్వంలో స్వరాజ్ పార్టీ ఏర్పాటుకు దారితీశాయి. ఏది ఏమైనా కార్మిక, కర్షక, మేధావి వర్గాలను సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం ఏకం చేసిందనే చెప్పాలి. స్వాతంత్ర్య సాధన క్రమంలో గాంధీ చేసిన మరో సమరం శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం. 1930 మార్చి 12న 78 మంది అనుచరులతో సబర్మతీ ఆశ్రమం నుంచి దండికి కాలినడకన గాంధీజీ బయల్దేరడంతో ఉప్పు సత్యాగ్రహం మొదలైంది. ఏప్రిల్ 6 నాటికి సుమారు 250 మైళ్ల దూరం నడిచి మహాత్ముడు దండిని చేరుకున్నారు. పోలీసుల దమనకాండను సత్యాగ్రహంతో ఎదుర్కొని ఉప్పును తయారు చేశారు. అది మొదలు శాసనోల్లంఘనోద్యమం దేశవ్యాప్తంగా విస్తరించింది. ఆంధ్రలో ఈ ఉద్యమ రథసారథిగా కొండా వెంకటప్పయ్యను నియమించారు. భారత వాయవ్య ప్రాంతానికీ ఉద్యమం విస్తరించింది. 'సరిహద్దు గాంధీ'గా ప్రసిద్ధుడైన ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్ నేతృత్వంలో 'కుదాయ్ ఖిద్‌మత్‌గార్' (ఎర్ర చొక్కాలు) అనే సంస్థ ఏర్పాటైంది. ఇదే కాలంలో బెంగాల్‌కు చెందిన విప్లవనేత సూర్యసేన్ 1930 ఏప్రిల్ 18న అనుచరులతో కలిసి చిట్టగాంగ్‌లోని సైనిక స్థావరంపై దాడి జరిపి దాన్ని స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. 'భారత రిపబ్లిక్ సైన్యాన్ని' స్థాపించి స్వాతంత్ర్య ప్రకటన చేశారు. రాణి గైడిన్లు నేతృత్వంలో నాగాలాండ్‌లో బ్రిటిష్ వ్యతిరేక పోరాటం జరిగింది. శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం జరుగుతున్న నేపథ్యంలోనే సైమన్ కమిషన్ నివేదికపై చర్చలు జరిపేందుకు 1930లో లండన్‌లో మొదటి రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. జాతీయ కాంగ్రెస్ సమావేశాలను బహిష్కరించింది. 1931 సెప్టెంబర్‌లో రెండో రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలో గాంధీ పాల్గొన్నారు. దేశానికి డొమినియన్ ప్రతిపత్తి కోసం గట్టిగా పట్టుపట్టారు. దానికి బ్రిటిష్‌వారు తిరస్కరించడంతో శాసనోల్లం ఘనోద్యమం మళ్లీ ప్రారంభమైంది. భారతీయ నాయకుల్లో విభేదాలు, బ్రిటిష్ అణచివేత విధానాల ఫలితంగా ఉద్యమం క్రమంగా బలహీనపడింది. 1933, మేలో ఉద్యమాన్ని నిలిపివేస్తున్నట్లు జాతీయ కాంగ్రెస్ అధికారికంగా ప్రకటించింది. భారత స్వాతంత్ర్య ప్రస్థానంలో అత్యంత కీలక ఘట్టం 'క్విట్ ఇండియా' ఉద్యమం. భారతీయుల మనోభావాలను పట్టించుకోకుండా దేశాన్ని రెండో ప్రపంచ యుద్ధంలోకి దించడం, పాకిస్థాన్ ఏర్పాటుకు మద్దతుగా ఆగస్టు ప్రతిపాదనలను అంగీకరించడం, యుద్ధకాలంలో పెద్ద ఎత్తున జరిగిన మానవహక్కుల ఉల్లంఘనలు, మిత్రపక్ష సేనలు భారతీయులను హీనంగా చూడటం వంటివి 'క్విట్ ఇండియా ఉద్యమానికి' కారణమయ్యాయి. ఆగస్టు 6, 1942న బొంబాయిలో జరిగిన కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ 'క్విట్ ఇండియా' తీర్మానం చేసింది. ఆ మరుసటి రోజే గాంధీ సహా ఇతర నాయకులందరిని బ్రిటిషర్లు ఖైదు చేయడంతో ఉద్యమానికి సారథులు కొరవడ్డారు. అయినప్పటికీ ఉద్యమం దేశవ్యాప్తంగా దావానలంలా పాకింది. ప్రభుత్వ వ్యవస్థలను నిర్వీర్యం చేసే కార్యక్రమం పెద్ద ఎత్తున జరిగింది. రైతులు వివిధ ప్రాంతాల్లో సమాంతర ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఉద్యమ నేపథ్యంలోనే సుభాష్ చంద్రబోస్ నేతృత్వంలో ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ ఏర్పాటు జరిగింది. జపాన్ ప్రధాని 'కైజో' ఆహ్వానం మేరకు బోస్ భారత జాతీయ సైన్యం నాయకత్వాన్ని చేపట్టారు.

జపాన్ సహాయంతో బోస్ సింగపూర్‌లో ప్రజా ప్రభుత్వాన్ని Ü

vyoma.net

స్థాపించారు. భారత ప్రజల కోసం అక్కడ రేడియోను ఏర్పాటు చేశారు. మరోవైపు భారత్‌లో అరుణా అసఫ్ అలీ, జయప్రకాష్ నారాయణ్‌లు క్విట్ ఇండియా ఉద్యమానికి పరోక్ష సహకారమందించారు. బ్రిటిష్ వారి దమనకాండ ఫలితంగా ఉద్యమం క్రమంగా బలహీన పడింది. ఉద్యమం విఫలమైనప్పటికీ – బ్రిటిష్‌వారు ఇక ఎంతోకాలం దేశంలో మనలేరన్న స్పష్టమైన సంకేతాలను మాత్రం అది ఇవ్వగలిగింది. బ్రిటిష్ వారి వెన్ను విరిచిన ఉద్యమాలకు అడుగడుగునా గాంధీ ప్రేరణగా నిలిచారు. భారతీయుల్లో ఆయన ఆత్మవిశ్వాసాన్ని నింపారు. అందుకే ఆయన జాతిపితగా మిగిలారు.

ప్రాక్టీస్ ప్రశ్నలు...

1. భారత జాతీయవాదులు సైమన్ కమిషన్‌ను ఎందుకు వ్యతిరేకించారు?

ఎ) సైమన్ బ్రిటిష్‌వాడు

బి) కమిషన్‌లో భారతీయులెవరూ లేనందున

సి) జాతీయవాదులతో సైమన్‌కు వైరం ఉంది

డి) ఇవేవీ కాదు

2. వ్యక్తిగత సత్యాగ్రహం చేసి 1940లో అరెస్ట యిన తొలి వ్యక్తి ఎవరు?

ఎ) చౌదరి రహమతుల్లా బి) కొండా వెంకటప్పయ్య

సి) ఆచార్య వినోబాభావే డి) అరుణా అసఫ్ అలీ

3. కాంగ్రెస్‌కు అధ్యక్షత వహించిన మొదటి ఆంధ్రుడు?

ఎ) సరోజిని నాయుడు బి) మాధవ కేలాస్పన్

సి) రామస్వామి డి) ఆనందాచార్యులు

4. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమ సందర్భంగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం గాంధీజీని ఎక్కడ నిర్బంధించింది?

ఎ) పూనాలోని ఆగాఖాన్ భవనం

బి) ఎరవాడ జైలు సి) బొంబాయి

డి) కలకత్తా

5. ఏ ఉద్యమ సమయంలో బ్రిటిష్ వైఖరికి నిరసనగా గాంధీజీ 'కైజర్ ఎ హింద్' బిరుదును త్యజించారు?

ఎ) క్విట్ ఇండియా బి) శాసనోల్లంఘన

సి) సహాయ నిరాకరణ డి) ఖిలాఫత్

6. గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాలో స్థాపించిన సంఘం ఏమిటి?

ఎ) ట్రాన్‌వెల్ ఫామ్ బి) ఫోనిక్స్ ఫామ్

సి) డర్బన్ ఫామ్ డి) సబర్మతి ఫామ్

7. ముస్లింలీగ్ ప్రారంభించిన పత్రిక పేరు?

ఎ) ఇంక్విలాబ్ బి) కామ్

సి) స్టార్ ఆఫ్ ఇండియా డి) బాంబే క్రానికల్

8. దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ తన భావాల ప్రచారానికి ఏర్పాటు చేసిన పత్రిక ఏది?

ఎ) కామన్‌వీల్ బి) ఇండియన్ ఒపీనియన్

సి) హరిజన్ డి) దక్షిణాఫ్రికా టైమ్స్

9. 'భారత అశాంతి పిత'గా తిలక్‌ను అభివర్ణించిందెవరు?

ఎ) వాలెంటైన్ చిరోల్ బి) రెండో మింటో

సి) డిజ్రాలీ డి) చెమ్స్‌ఫర్డ్

10. ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ మహిళా విభాగానికి ఎవరు అధ్యక్షత వహించారు?

ఎ) అరుణా అసఫ్ అలీ బి) రాణి గైడిన్లు

సి) సరోజినీ నాయుడు డి) కెప్టెన్ లక్ష్మి

11. 'నాకు రక్తమివ్వండి. నేను మీకు స్వాతంత్ర్యమిస్తాను' అన్నదెవరు?

ఎ) స్వామి వివేకానంద బి) సుభాష్ చంద్రబోస్

సి) భగత్‌సింగ్ డి) సూర్యసేన్

12. 1924లో బెల్గాం కాంగ్రెస్ సమావేశాలకు అధ్య క్షత వహించిందెవరు?

ఎ) మోతీలాల్ నెహ్రూ బి) భూపేంద్రనాథ్ బోస్

సి) లజపతిరాయ్ డి) మహాత్మాగాంధీ

జవాబులు

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
B	C	D	A	C	B	C	B	A	D	B	D

vyoma.net